

Sztuka filmowa w epoce globalizacji coraz łatwiej przekracza ramy kultury narodowej. Decydują o tym międzynarodowe kanały produkcji i dystrybucji filmów, co z kolei pozostaje w ścisłej zależności od źródeł finansowania. Hollywoodzka ekspansja skłania do pytań o tożsamość kina europejskiego wraz z całą jego tradycją artystyczną, jak i kinematografii Trzeciego Świata, uparcie broniących swojej odrębności kulturowej.

Jak na tej mapie sytuuje się dziś kino polskie? Czy dawne filmy wielkich mistrzów mają dziś swoich odbiorców? Co mogą nam zaproponować młodzi twórcy, rozdarci pomiędzy marzeniami o podboju świata, a potrzebą akceptacji przez polskiego widza, kuszonego widowiskowymi, oszałamiającymi superprodukcjami amerykańskimi? Czy skromne, tanie filmy, realizowane w konwencji reportażu telewizyjnych, mogą z nimi konkurować, z tego choćby powodu, że opowiadają o sprawach nam bliższych?

Cechą powojennego kina polskiego przez długie lata, aż do zmiany ustrojowej było jego upolitycznienie. Pisze o tym Jolanta Lemann-Zajček w artykule o polskim filmie dokumentalnym w latach 1945-1946 i Anna Misiak w tekście o cenzurze filmowej. To uzależnienie miało czasem charakter podskórny i nie do końca przez widza uświadamiany. Uwikłana w politykę była cała kinematografia, ale także i nasze myślenie o świecie, nasz odbiór rzeczywistości. O tym, do jakiego stopnia film kształtował miał pamięć zbiorową o latach okupacji, piszą Marta Wróbel w tekście o *Ostatnim etapie* Wandy Jakubowskiej i Piotr Zwierzchowski, przywołując mało znany film *Sąsiedzi* Aleksandra Ścibora-Rylskiego. Impulsem do rozważań o fotografii jako źródle historycznym i świadectwie prawdy i pamięci stał się dla Tomasza Łysaka film Dariusza Jabłońskiego *Fotoamator*. Paulina Kwiatkowska dokonuje kunsztownej analizy fenomenu pamięci w *Pasażerze* Munka, filmie, który zyskał ostateczny kształt już po śmierci swego twórcy.

O nowym polskim kinie, uwolnionym od nacisków ideologicznych, ale przecież nie wolnym od ideologii piszą Ewa Mazierska w tekście o męskich wzorach osobowych w polskim filmie i Kinga Gałuszka w artykule o pokoleniu młodych twórców filmowych. Katarzyna Taras zastanawia się nad wpływem nowych sposobów rejestracji obrazu na kształt artystyczny nowego kina w Polsce.

Twórcą, który opierał się skutecznie żywiołowi polityki i ideologii, był Wojciech Jerzy Has. Może właśnie dlatego jego twórczość tak pociąga dziś młodych odbiorców. Jego filmom poświęcili swoje rozważania Waldemar Frąc, Iwona Grodź i Piotr Litka. Publikujemy też nieznaną dotychczas wywiad ze zmarłym przed trzema laty artystą, przeprowadzony przez Piotra Jaworskiego. Seweryn Kuśmierczyk w dwóch wywiadach przybliży sylwetkę wybitnego operatora Jerzego Wójcika.

Wydaje się, że szansą na zaistnienie w świecie jest dla nas animacja filmowa. Michał Bielawski śledzi proces osławiania coraz to nowszych technik audiowizualnych przez Zbigniewa Rybczyńskiego. Katarzyna Mąka analizuje cykl filmów animowanych będący adaptacją prozy Leszka Kołakowskiego.

Na koniec Marek Hendrykowski dokonuje analizy twórczości powieściowej Reymonta pod kątem jej szczególnej podatności na przekład języka filmu.

T. R.